

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת ויצא תשפ"א לפ"ק

בעיר בארא פארק

ויצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף ק"צ

את אבא ע"כ. ויש להבין ומהו עם צער אמו, והוי ליה למימר יקרבו ימי אבל 'אבותי' ואהרגה את יעקב אחי. ונראה כי מה שרצה עשו להרוג את יעקב, לא היה רק לראות בנקמתו, אלא בהיות שמסר יצחק ליעקב ברכת אברהם, אשר לקח אותם יעקב במרמה, וגם הבכורה נטל ממנו בערמומית, וכאשר יהרוג עשו את יעקב שאין לו זרע, יהיה עשו היורש של יעקב, ועל ידי זה יקבל הכל בחזרה, ולכן הריגת יעקב היא לתועלתו.

אמנם כאשר יהרגנו בחיי אביו, הרי יחזור הכל ליצחק אביו שהוא יורש את הבן, ויתכן שכאשר ישמע יצחק כי הרג את אחיו, אז יאמר אליו יצחק הרצחת וגם ירשת (מלכים א כא-ט), ויתן בחייו הברכות לאחרים ולא ימסרנה ביד רשע, על כן ימתין שמתחלה ימות אביו, ואז יהרוג את יעקב, וממילא יהיה הוא היורש היחידי של כל ברכות יעקב. ודבר זה נוגע רק נגד אביו שהוא יורש בנו יעקב, ולא נגד אמו שאינה יורשת לא את בעלה ולא את בנה. על כן אמר יקרבו ימי אבל אבי, ואז אהרגה את יעקב

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. בסיום פרשה הקודמת מספרת התורה שרבקה אמרה ליעקב, הנה עשו אחיך מתנחם לך להרגך, ועתה בני שמע בקולי וקום ברח לך אל לבן אחי חרנה וגו', ותאמר רבקה אל יצחק קצתי בחיי מפני בנות חת וגו', ויקרא יצחק אל יעקב וגו', קום לך פדנה ארם וגו', וקח לך משם אשה וגו' (כו-מג). ויש להבין הלא יעקב בן ס"ג שנה, ועדיין לא דיברו לו שידוכין עד עתה, ולמה כעת נתעוררו אבותיו ליקח אשה מבנות לבן. ובפשטות נראה כי עד עתה שהיה יושב בבית המדרש באהללו של שם ועבר, הרי תלמוד תורה כנגד כולם (פאה א-א), ומצוה שאפשר לעשותה על ידי אחרים תלמוד תורה קודמת, כמו שאמרו (מועד קטן טו), וכמו כן מצוה שיוכל לקיים בעצמו לאחר זמן, ולכן אמרו (קידושין כט): לומד תורה ואחר כך נושא אשה (קובץ שיעורים ח"ב סימן יט אות ב). אבל כעת שהוצרך לעזוב בית מדרשו, שוב חל עליו תיכף מצות פריה ורביה לישא אשה.

אמנם יש לומר עוד, כי הנה עשו אמר יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי (כו-מא). וברש"י שלא אצער

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

ברגשי גיל ושמחה ומתוך שבח והודי' להשי"ת, הננו מגישים מעומקא דליבא, ברכת מזולא טבא וגדיא יאה, קדם עטרת ראשנו

~ כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ~

לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסים נכדו החתן הרב חיים מאיר שליט"א

בן לבנו הרה"ג רבי יואל משה מרדכי שליט"א ר"מ בשיבתינו הק' וחתן כ"ק אדמו"ר מוויזניץ ב"ב שליט"א

עב"ג בת הרה"ג רבי יהושע העשיל היילפרין שליט"א בן הגה"צ אב"ד ראדומישלא ב"פ שליט"א וחתן כ"ק אדמו"ר מדעש וזמסב"ג שליט"א

יהא רעווא שיזכה לשובע שמחות ורב תענוג ונחת דקדושה מכל יו"ח מתוך בריות גופא ונהורא מעליא עד ביאת גוא"צ בב"א.

אחי, ואוכל לקבל הכל בחזרה, אבל אמו לא איכפת ליה אם תמות או תחיה, כי היא בלאו הכי לא יורשת כלום.

ואמר 'יקרבו' ימי אבל אבי, כי היה לעשו תכנית מסודרת גם למיתת אביו, והוא דאיתא ברש"י (יחזקאל לה-י) רבי תנחומא דורש שהלך עשו אל ישמעאל להתחתן לו, להשיאו שיעורר יצחק על ירושת אברהם ויהרוג ישמעאל את יצחק, ואהיה אני גואל הדם ואהרוג את ישמעאל. וזהו יקרבו ימי אבל אבי, ואירש אני את יצחק ואת ישמעאל ע"כ. וזהו 'יקרבו' ימי אבל אבי, שהוא כבר יסדר שימי אבל אביו יהיה בקרוב, ואז אהרוג אחר כך גם את יעקב, וממילא יירש אז עשו את יצחק ואת ישמעאל ואת יעקב יחדיו.

אך כל החשבון הזה שייך רק בעוד שיעקב עדיין לא נשא אשה ואין לו זרע, אז חוזר ירושתו לידו של עשו, אבל כאשר ישא יעקב אשה ויהיה לו בנים, אז לא ירויח כלום עשו בהריגת יעקב, כי הוא בלאו הכי לא יירשנו אלא זרע יעקב. ולכן כאשר שמעה רבקה דברי עשו שמתנחם להרגו, שלחו אבותיו את יעקב ליקח אשה מבנות לבן, ולהעמיד י"ב שבטי י-ה, ואז לא ירויח עשו כלום מהריגת יעקב, ויתכן שיתנחם עשו ממעשיו.

ולא עוד, אלא שמצינו להלן, ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף, ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכה אל מקומי ולארצי (ל-כה). וברש"י משנולד שטנו של עשו, ונאמר והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש (עובדיה א-יח), אש בלי להבה אינו שולט למרחוק, משנולד יוסף בטח יעקב בהקב"ה ורצה לשוב ע"כ. וכן אמרו (בבא בתרא קכג) ראה יעקב אבינו שאין זרעו של עשו נמסר אלא ביד זרעו של יוסף וכו' ע"ש. ולכן כאשר ראו אבותיו שיעקב נמצא בסכנת חיים מעשו, זירזו אותו לישא אשה ולהוליד שטנו של עשו, שיעמוד כנגדו.

*

והענין מה שיוסף הוא שטנו של עשו יותר משאר שבטי י-ה אשר כולם היו צדיקים נשגבים, הוא משום כי לתורתו של יוסף היתה מעלה יתירה על כולם, שהיה מיוחד בקדושה וטהרה, אשר זהו מדתו לנצח נצחים, מדת

יסוד, ותורה בטהרה היא שטנו של עשו. ומצינו ביוסף שאמר עליו הכתוב, וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו (לז-ג). ויש לומר הכוונה כי בימי הזקנה נחלש כח התאווה, ויוסף הצדיק גם בנערותו היה בן זקונים, פרוש ומובדל מתאוות העולם.

והנה רש"י פירש בן זקונים הוא לו, בר חכים הוא ליה, כל מה שלמד משם ועבר מסר לו (ב"ר פד-ח) ע"כ. והיא פליאה עצומה כי יעקב למד אצל רבותיו יותר משבעים שנה, ואיך יתכן למסור 'כל' מה שלמד בשנים הללו לנער שהוא סך שבע עשרה שנה. ועל כרחק שזהו על דרך שמצינו אצל דוד המלך דכתיב (שמואל א יט-יח) ודוד ברח וימלט ויבא אל שמואל, רב הונא ברבי יוסי אמר אותה הלילה שברח דוד מלפני שאול, למד משמואל הנביא מה שאין תלמיד ותיק לומד במאה שנה (ילקוט שמואל קכט). ומדה זו לא נמצא אלא בלומדי תורה בקדושה וטהרה, שמגלין לו רזי תורה, ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק (אבות ו-א). ולכן יוסף הצדיק בקדושתו זכה ללמוד בזמן קצר כל תורתו שלמד שבעים שנה מרבותיו.

ותורה כזו מגנא ומצלא מידו של עשו, וכמו שאמרו במדרש (ב"ר סה-ב) שאמר בלעם, לכו וחזרו על בתי כנסיות ועל בתי מדרשות שלהן, ואם מצאתם שם תינוקות מצפצפין בקולן, אין אתם יכולים להזדווג להם, שכך הבטיחן אביהן ואמר להם הקול קול יעקב (בראשית כז-כג), בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות אין הידים ידי עשו, ואם לאו הידים ידי עשו ע"כ. וידוע פירושו של הגר"א, דהלא לא נאמר בפסוק 'ואין' הידים ידי עשו, אלא הקול קול יעקב והידים ידי עשו. ואמר, ד'הקל' נאמר חסר ו', ופירושו קל, כאשר מורגשת חולשה בקול יעקב, שהוא חסר, ויש בה הקלה, אזי שולטות הידים ידי עשו. אולם כאשר קול יעקב הוא מלא, ללא הקלה וחולשא, אין ידי עשו שולטות ע"כ. ויש לומר עוד, כי מדת יסוד היא המדה הו', וכאשר בקול יעקב חסר הו', שאין לומדים בטהרה, אז הידים ידי עשו, אבל כאשר הקול מלא ו', תורה בטהרה, אז הידים ידי עשו, ולכן כאשר תינוקות מצפצפין בקולן, הבל פיהן שאין בהם חטא (שבת קיט:), אז תורה זו שטנו של עשו, ולכן תורתו של יוסף דייקא היא להבה נגד עשו.

*

ומשול ביום ובלילה, אמרה ליה מאי רבותיה דשרגא בטיהרא מאי אהני וכו'. חזייה דלא קא מיתבא דעתה, אמר הקב"ה הביאו כפרה עלי שמיעטתי את הירח ע"כ. ולכאורה לא מצינו ששייב ה' תשובה הוגנת לטענת הלבנה, הואיל ואמרתי לפניך דבר הגון אמעטי את עצמי, אלא חזר ה' לפייסה בדברים אחרים ולא נתפייסה.

אבל האמת היא, כי הלבנה לא אמרה דבר הגון, ה' עושה דבר, שני מאורות גדולים, והיא אומרת להקב"ה כי מה שעשה אין לה הגיון להמשיל שני מלכים בכתר אחד, וכי ה' לא יודע ומשיג מה שהלבנה משגת, ואם ברצונו הפשוט עלה לעשות כן, אין ספק שכן צריכה להיות. האנוש מאלוה יצדק, והחקר אלוה תמצא, ומאד עמקו מחשבותיו אשר איש בער לא ידע ולא ישיג, ומה נחשב שכלו של הלבנה נגד שכל ה'. אלא ה' מרוב ענותנותו יצא מגדרו לפייסה.

אך לעומת זה השמש היתה גם כן יכולה לטעון טענה זו אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, אבל עמדה בנסיונה, היא לא תשיב דבר לה' על מעשיו, ואם ה' מבין שכך צריכה להיות בודאי שיש לו חשבון על זה יותר ממה שהשמש משיג. ובאמת היתה זה כבר הנסיון השנית של השמש, דאיתא בגמרא (חגיגה ב.) אמר רבי אלעזר אור שברא הקב"ה ביום ראשון אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו, כיון שנסתכל הקב"ה בדור המבול ובדור הפלגה שמעשיהם מקולקלים עמד וגנזו לצדיקים לעתיד לבא, שנאמר וירא אלקים את האור כי טוב (בראשית א-ד), ואין טוב אלא צדיק שנאמר (ישעיה ג-י) אמרו צדיק כי טוב ע"כ. והיינו שמתחלה היתה אור החמה כמו שיהיה לעתיד שנאמר (ישעיה ל-כו) והיתה אור הלבנה כאור החמה, ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים. והמעטה ה' מגודל אורה, ולא התרעמה, ושמחה ביסורים לכבוד השי"ת. ופירשו בזה מאמרם (שבת פח:) השמחים ביסורים עליהם הכתוב אומר (שופטים ה-לא) ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, שהם גבורים הכובשים תרעומתם כמו השמש.

והנה יעקב אבינו מכונה בתואר שמש, כמו שנאמר בחלום יוסף (בראשית לז-ט) והנה השמש והירח ואחד

ואמר הכתוב, ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש (כח-יא). ויש לומר דאיתא במדרש (ב"ר סח-ב) רבי שמואל בר נחמן פתח (תהלים קכא-א) שיר למעלות אשא עיני אל ההרים, אשא עיני אל ההורים, למלפני ולמעבדני, מאין יבא עזרי (ו) האשה שנקראת עזר, אליעזר בשעה שהלך להביא את רבקה מה כתיב ביה ויקח העבד עשרה גמלים וגו', ואני לא נזם ולא צמיד אחד וכו'. חזר ואמר מה אני מובד סברי מן בריי, חס ושלום, לית אנא מובד סברי מן בריי, אלא עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ ע"כ. ויש מוחקין תיבת 'חזר' ואמר, כי חזר לחשוב על יעקב שכעת הוא 'חוזר' ממה שהיה סובר עד עתה.

ונראה כי בודאי יעקב אבינו בגודל צדקתו לא אבד סברו מה' לרגע, והרי גם אנשים פשוטים הם מאמינים בני מאמינים, ותמיד היה רגיל על לשונו של יעקב להזכיר שם שמים, אשר לו כח והממשלה ובידך לגדל ולחזק לכל. אך לפעמים גם בעת שאדם שקוע באמונה בבוראו, עוברת מחשבה דקה מן הדקה, אי נוחיות של מצבו שנמצא בו כעת, ומדחה תיכף מחשבתו להתחזק יותר באמונתו. ויעקב אבינו זה שבעים שנה משנן לעצמו עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ. אך כאשר רואה מצבו העגום, כי מעשה אבות סימן לבנים, שאליעזר הלך לנישואי אביו עם עשרה גמלים, והוא אין לו דבר, לא נזם ולא צמיד, עלה הרהור קל במחשבתו מאין יבא עזרי. אך תיכף התחזק ו'חזר' ואמר לית אנא מובד סברי מן בריי, חזר לשנן עוד הפעם ועוד הפעם מה שהוא רגיל לומר תדיר עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ.

*

והנה בגמרא (חולין ס:) אמרו, רבי שמעון בן פזי רמי, כתיב (בראשית א-טו) ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים [דמשמע שניהם גדולים], וכתיב את המאור הגדול ואת המאור הקטן. אמרה ירח לפני הקב"ה רבונו של עולם אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד. אמר לה לכי ומעטי את עצמך. אמרה לפניו רבונו של עולם הואיל ואמרתי לפניך דבר הגון אמעט את עצמי. אמר לה לכי

עשר כוכבים משתחווים לו. (וכן הוא בזה"ק ח"א רג.). והוא מטעם כי על יעקב עברו צרות רבות במשך ימי חייו, צרת עשו, צרת לבן, צרת דינה, צרת יוסף, וכמו שאמר יעקב להקב"ה (פתיחתא איכה כד) רוב ימי הייתי בצער גדול עבור בניי ע"ש. ואף על פי כן קיבל הכל באהבה, ולא התרעם על מצבו, דוגמת השמש שקיבלה על עצמה גזירת ה' ולא התרעמה על מצבה, ולכן מכונה יעקב בתואר שמש.

אמנם כעת שעלה בלבו נקודה דקה של תרעומות, ואמר אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי, ונחלש במדה מה מדתו של השמש, אמר עליו הכתוב ויפגע במקום 'וילך' שם, עלה בלבו מחשבת טינא של תלונה במצב שהוא נמצא, וזהו מטעם 'כי בא השמש', נסתלקה ממנו לפי שעה אותה מדה של השמש שהיה דבוק בה כל ימי חייו. ועל זה רמזו חז"ל (חולין צא:) ששקעה לו חמה שלא בעונתה. כי מי שיושב כבר שבעים שנה בבית המדרש, ודבוק בעבודת קונו כל ימיו, אין מן הראוי שיחלש אצלו מדה זו של השמש, לקבל על עצמו הנהגת הבורא עמו באמת ולבב שלם. וכאשר שקעה השמש אצל יעקב בנקודה דקה מן הדקה, לומר לרגע מאין יבא עזרי, הרי זה שלא בעונתה. ועל כן באה לו מראה הנבואה, לחזקו ולאמצו, והנה ה' נצב עליו לשמרו, גם כעת כאשר אתה נמצא עירום ועריה בלי צמיד ונום, במקום מוקף חיות רעות, אני עומד למעלה מראשך לשמרך, והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך.

וייעקב התחזק עצמו ואמר עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ. ופירשו המפרשים, כי הרי ה' ברא עולמו יש מאין, ובעשרה מאמרות נברא העולם. ואם כן גם מ'אין' יבא עזרי, גם כאשר אין בידי מאומה, יוכל ה' לעמוד אצלי בעזרי. אם דיבור פיו ברא ברגע כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות, יוכל ה' להזמין גם לו נזם וצמיד אחת.

ויש להוסיף בביאורו, שאמר עזרי מעם ה' 'עושה' שמים וארץ, לשון הוה, וענינו הוא כי ה' אחר שברא עולמו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית. והיינו על דרך משל לאומן שבונה בית לחבירו, אז אחר שנגמר הבנין אין להאומן עוד שום קשר להבנין הזה, ולא איכפת ליה אם עומד על תלה או נתקלקלה ונחרבה. לא כן אם האומן בונה בית לעצמו לדור שם, אז הבית מושגח ממנו בכל שעה, וכאשר רואה איזה קלקול הוא מתקנו תיכף. ומזמן לזמן משפר תמיד את ביתו יותר, במראיתו ובנוחיותו. ועל דרך זה ה' ברא עולמו להיות לו דירה בתחתונים, והוא משגיח בהשגחה פרטית על כל הבריאה ועל כל הנבראים, ומחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית. וזהו שאמר עזרי מעם ה' 'עושה' שמים וארץ, שהוא עושה ומחזק את העולם בכל רגע, ויש לו השגחה פרטית על עולמו ועל בריותיה, ולכן אני משליך כל יהבי עליו, והוא כבר יסדר הכל על מכונו, כי בשמים יש תכנית אלוה על כל מה שנעשה בעולם. ובוזה התחזק יעקב עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ, והוא כבר יזמין לי כל צרכי למצוא עזר כנגדי.

*

והנה אמרו חז"ל (ראש השנה כג:) מעולם לא ראתה חמה פגימתה של לבנה ע"ש. ויש לומר כי מטבע האדם הוא, שכאשר חבירו נכשל באיזה דבר, והוא היה גם כן במעמד זה ועמד בנסיונו, דעתו זחה עליו שהוא עומד במעלה יתירה על חבירו שנכשל, ומתכבד בעצמו בקלון חבירו. לא כן היא בהחמה, היא לא נכשלה להתרעם וכי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, ורואה איך שהלבנה נענשה בשביל דיבורה, הרי יתכן שהחמה תהא זחה דעתה עליה, על כן השמיענו גודל מעלתה, שמעולם לא ראתה חמה פגימתה של לבנה, שאין החמה רוצה לראות ולהסתכל ולהתבונן בהלבנה שנפגמה, שלא תבוא לזחיחות הלב שהיא נשארה במעלתה ולא נכשלה.

הגליון הזה נתגרב על ידי

<p>מוה"ר ר' יחזקאל שימשאוויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באוחס בנו החתן מרדכי אהרן נ"י למז"ט בנישואי בתו למזל טוב</p>	<p>מוה"ר ר' פנחס ראטה הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למזל טוב</p>	<p>לעילוי נשמת הרבנית הצדיקת מרת ד"ח ע"ה בת הגה"ק רבי חיים יהודה הלוי דייטש זצוק"ל - דומ"ץ מאקאווא אשת כ"ק הגה"צ אב"ד סאמבאטהעלי זצוק"ל נפטר ביום ערב חנוכה שנת תשנ"ג לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>מוה"ר ר' יעקב ראכלין הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למזל טוב</p>	<p>מוה"ר ר' משה יודא ליכטער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למזל טוב</p>
<p>מוה"ר ר' אברהם שמואל סאמעט הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למזל טוב</p>	<p>מוה"ר ר' שלום צבי פריעדמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למזל טוב</p>	<p>מוה"ר ר' יחזקאל דוד שווארץ הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למזל טוב</p>	<p>מוה"ר ר' שמואל יחזקאל שפארץ הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס בנו לעול התורה והמצות</p>	<p>מוה"ר ר' מנחם צבי מענדלאוויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס בנו לעול התורה והמצות</p>